

Μαθητές του Δημοτικού Σχολείου Βυζακιάς τη σχολική περίοδο 1977-78.

Μαθητές του Δημοτικού Σχολείου Κανναβίων.

Ταξίδι στα σχολεία του χθες

Η ιστορία τεσσάρων Δημοτικών της υπαίθρου την περίοδο της αποικιοκρατίας

ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ

Δημοτικά σχολεία της υπαίθρου, τον περασμένο αιώνα. Οι συνθήκες, οι ώρες λειτουργίας, τα μαθήματα, οι απαιτήσεις των δασκάλων, η σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού, και όλα αυτά με φόντο την αγγλοκρατία, μέσα από τη ματιά δεκάχρονων μαθητών.

Η ιδέα προέκυψε στο πλαίσιο του διαγωνισμού «Μαθητές στην έρευνα – ΜΕΡΑ 2014-2015», από τους ενοίκους του Περιφερειακού Δημοτικού Ασίνου. Οι 19 μαθητές της Ε' τάξης, αποφάσισαν να διερευνήσουν την ιστορία των σχολείων της γύρω περιοχής, κατά την περίοδο της αποικιοκρατίας. Έτσι, με τη βοήθεια των δασκάλων τους άρχισαν να μελετούν βιβλία, να ψάχνουν στο Κρατικό Αρχείο και να παίρνουν συνεντεύξεις από παππούδες και γιαγιά-

● **Μια εντυπωσιακή έρευνα από τους 19 μαθητές της Ε' τάξης του Περιφερειακού Δημοτικού Ασίνου**

δες που φοιτούσαν στα συγκεκριμένα Δημοτικά, εκείνα τα χρόνια. Η όλη εργασία, οδήγησε στη συγγραφή και έκδοση ενός μικρού βιβλίου, όπου καταγράφουν την ιστορία των σχολείων Νικηταρίου, Ποταμιού, Βυζακιάς και Κανναβίων.

ΒΗΜΑ ΠΡΩΤΟ: ΤΙ ΔΙΔΑΣΚΟΥΝ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Σε πρώτη φάση, οι λιλιπούτειοι ερευνητές μελέτησαν σχετική βιβλιογραφία για να αντιλήθουν στοιχεία. Κύριες πηγές των παιδιών, το βιβλίο του Κ. Μυριανθόπουλου «Η παιδεία εν Κύπρω επί αγγλοκρατίας 1878-1946» και το βιβλίο «Ιστορία της ελληνικής εκπαίδευσης» των Π. Περισίτη και Π. Πολυβίου. Στη μελέτη τους, καταγράφουν τα εξής συμπεράσματα: Τα πρώτα χρόνια της αγγλοκρατίας υπήρχε έλλειψη δασκάλων. Έτσι, έρχονταν δάσκαλοι από την Ελλάδα και εφαρμόζαν την αλληλοδιδασκτική μέθοδο. Τα περισσότερα σχολεία στα χωριά ήταν συντησιμένα σπίτια χωρίς παράθυρα, με δάπεδο από χώμα και χωρίς σχολικά έπιπλα. Την άνοιξη το μάθημα γινόταν έξω, κάτω από δέντρα ή καλύβες. Πολλές φορές,

Ερευνητική ομάδα

- ▶ **Μαθητές:** Ανδρέου Αθανασία, Αντωνίου Αντρέας, Δημητρίου Μόνικα, Θιακού Μικαέλλα, Ιωαννίδου Ευαγγελία, Κλεοβούλου Παντελής, Μίτσιγκας Κυριάκος, Μικαήλ Άντρια, Μικαήλ Ηρόδοτος, Μικαήλ Σαλώμη, Μικαήλ Χαράλαμπος, Μπεκρή Άντρια, Μπεκρή Γιώτα, Μπεκρή Φώτης, Νεάρχου Νεάρχος, Ξενοφώντος Γεωργία, Πίττα Ελισάβετ, Χαράλαμπίδου Χαρά, Χατζηαργγυρού Αντρέας.
- ▶ **Εκπαιδευτικοί:** Μιχάλης Μιχαήλ, Σπυρούλα Χατζηνικολάου, Γεωργία Μυλόδου, Μαρία Ηλιάδου.
- ▶ **Ερευνήτρια:** Μαρία Φιλαρέτου.

οι μαθητές περπατούσαν τρία-τέσσερα μίλια για να πάνε σχολείο.

Όσο για το ωρολόγιο πρόγραμμα, κατά την περίοδο 1893-1935, εφαρμόζονταν το χειμερινό και το θερινό ωράριο. Χειμερινό: Τα μαθήματα άρχιζαν στις 8:00 το πρωί μέχρι τις 12:00 το μεσημέρι και συνεχίζονταν από τις 13:30 έως τις 16:45. Θερινό: Τα μαθήματα ξεκινούσαν από τις 7:30 ως τις 11:30 και μετά συνεχίζονταν από τις 14:00-18:00.

Μέχρι και το 1961 δεν υπήρχαν σημαντικές διαφοροποιήσεις, ενώ από το 1962 και έπειτα, τα σχολεία λειτουργούσαν: Δευτέρα, Τρίτη, Πέμπτη, Παρασκευή 8:00-12:00 και 14:00-16:00 και Τετάρτη και Σάββατο 8:00-12:00.

Τα δε μαθήματα που διδάσκονταν ήταν: Θρησκευτικά, Ελληνικά, Αριθμητική, Ιστορία, Γεωγραφία, Επιστήμη και Σχολικός κήπος, Πατριδογνωσία, Τέχνη, Μουσική, Σωματική Αγωγή, Κέντρα ενδιαφέροντος ή πρακτική εργασία.

ΒΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΤΑ «ΜΥΣΤΙΚΑ» ΤΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ

Οι μαθητές θέλησαν να αναζητήσουν πε-

ρισσότερες πληροφορίες, στο Κρατικό Αρχείο, μια δουλειά διάλου εύκολη. Όπως εξηγούν, «όλα τα στοιχεία ήταν χειρόγραφα και γραμμένα στα αγγλικά, γι' αυτό και ήταν αρκετά δύσκολο για εμάς. Ευτυχώς, δουλεύσαμε σε ομάδες, έχοντας από μια δασκάλα που μας μετέφραζε αυτά που βρήκαμε». Επιστρέφοντας πίσω στο σχολείο τους, οργάνωσαν τα στοιχεία σε πίνακες, άρχισαν να κάνουν συγκρίσεις και να καταγράφουν συμπεράσματα.

Τι ανακάλυψαν: 1) Το Δημοτικό Βυζακιάς ήταν τελικό, το πρώτο σχολείο της γύρω περιοχής που λειτουργήσε. Σύμφωνα με στοιχεία από το Κρατικό Αρχείο, δέχτηκε για πρώτη φορά μαθητές τον Απρίλιο του 1890. 2) Το Δημοτικό Κανναβίων λειτουργήσε για πρώτη φορά το 1907 με μαθητές 16 αγόρια. 3) Το Δημοτικό Ποταμιού λειτουργήσε το 1908 με δάσκαλο τον παπά-Δημήτρη Στυλιανού και με 19 αγόρια. 4) Το Δημοτικό Νικηταρίου άνοιξε τις πόρτες του το 1923 με δασκάλα την Καλλιόπη Παπαϊωάννου.

Αριστερά το νέο κτήριο του Δημοτικού Σχολείου Ποταμιού, πάνω το παλιό κτήριο και κάτω το σπίτι για τον δάσκαλο.

Οι απουσίες, τα νύχια και η βασίλισσα

ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ αποσπάσματα από τις συνεντεύξεις που πήραν οι μαθητές από τους παππούδες και τις γιαγιάδες τους, που φοίτησαν στα σχολεία της περιοχής:

«...Μια μέρα εφού είχα κουραστεί να πηγαίνω συνέχεια να φέρνω νερό του δασκάλου, αποφάσισα να σουρήσω μέσα στην κούζα του. Όταν όμως το έμαθε ο δάσκαλος, μου έδωσε δέκα ξυλιές με τη βίτσα». Νεάρχος Μιχαήλ - 72 ετών

«...Τις Κυριακές όλοι οι μαθητές έπρεπε να σηκωθούμε και να πάμε στην εκκλησία.

Μαθητές-εγγόνια σε ρόλο δημοσιογράφων
Στην εκκλησία είχε πάντοτε ένα μαθητή που τον έβαζε ο δάσκαλος και παρακολουθούσε ποιι πήγαιναν εκκλη-

σία και ποιι όχι. Τη Δευτέρα έλεγε στο δάσκαλο ποιι μαθητές δεν πήγαν εκκλησία και αυτοί έτρωγαν ξύλο». Μιχάλης και Ελισάβετ Πίττα - 71 και 66 ετών

«...Το κουδούνι για το σχολείο ήταν η καμπάνα της εκκλησίας... Κάθε Δευτέρα παίρναμε στο σχολείο από ένα μαντλάκι. Πάνω σε αυτό βάζαμε τα χέρια μας για να τα ελέγξει ο δάσκαλος αν ήταν καθαρά και κομμένα τα νύχια μας». Αντρέας Αρέστη - 65 ετών

«...Όταν ανακρίχθηκε βασίλισσα η Ελισάβετ, στο σχολείο έγινε γιορτή και ο δάσκαλός μας, θυμάμαι μας έδωσε δώρο από ένα φλιτζάνι που μέσα είχε γάλα και πάνω τη φωτογραφία της βασίλισσας». Χαράλαμπος Χαράλαμπίδης - 69 ετών

«Οι δάσκαλοι παλιά ήταν πολύ αυστηροί με τους μαθητές και μας χτυπούσαν στα χέρια με ένα δερμάτινο πετσά». Ανδρούλα Αγαμέμνονος - 65 ετών

Την άνοιξη λιγόστευαν οι μαθητές

Το παλιό κτήριο του Δημοτικού Σχολείου Νικηταρίου, όπου τώρα στεγάζονται τα γραφεία του Κοινοτικού Συμβουλίου Νικηταρίου.

ΑΚΡΩΣ ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες περιλαμβάνει η μελέτη των μαθητών. Σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκέντρωσαν:

● Οι επιθεωρήσεις γίνονταν συνήθως άνοιξη και καλοκαίρι από Άγγλους επιθεωρητές και στα σχολιά τους, τις περισσότερες φορές έγραφαν ότι ήταν μέτρια τα αποτελέσματα. Επίσης, από τα σχολιά τους, καθοριζόταν και η επιχορήγηση που δινόταν σε κάθε σχολείο.

● Ο μέσος όρος φοίτησης των μαθητών ήταν μικρότερος κατά το δεύτερο μισό της σχολικής χρονιάς (άνοιξη - καλοκαίρι). Αυτό συνέβαινε γιατί οι κάτοικοι των χωριών ήταν γεωργοί και κτηνοτρόφοι και κατά τους μήνες της άνοιξης και του καλοκαιριού είχαν εργασίες στα χωράφια και τα παιδιά βοηθούσαν τους γονείς τους στις αγρο-

τικές εργασίες.

● Αρχικά κάθε σχολικό κτήριο αποτελείτο από μία αίθουσα. Σταδιακά, με την πάροδο των χρόνων, ανεγείρονταν και άλλες τάξεις. Σήμερα, με το κτίσιμο και τη λειτουργία του Περιφερειακού Δημοτικού Ασίνου, τα παλιά κτήρια μετατράπηκαν σε μουσείο (Δημοτικό Βυζακιάς), σε γραφεία κοινοτικού συμβουλίου (Δημοτικό Νικηταρίου) σε χώρους πολιτιστικών εκδηλώσεων και αθλητισμού (Δημοτικό Ποταμιού και Κανναβίων).

● Το σχολεία ήταν μικτά. Τα αγόρια ήταν πολύ περισσότερα από τα κορίτσια. Αυτό οφειλόταν στο γεγονός ότι τα κορίτσια έπρεπε να μένουν σπίτι, να κάνουν δουλειές και να φροντίζουν μικρότερα αδέρφια. Τότε, εξάλλου, δεν πίστευαν ότι ήταν απαραίτητο να μάθουν γράμματα.